

Raport sintetic de activitate

24.05.2024 – 27.02.2026

Prin ordinele comune cu nr. 2623/04.03.2024 (Ministerul Culturii) și 4040/22.03.2024 (Ministerul Educației) a fost numită Comisia Națională a Bibliotecilor (CNB), a cărei activitate s-a desfășurat lunar, prin intermediul platformei Zoom.

Această participare stabilă a facilitat procesele decizionale și implementarea unor inițiative de amploare la nivel național, în domeniul specific bibliotecilor și structurilor info-documentare.

În perioada 2024-2026 activitatea CNB a fost susținută de 6 subcomisii de specialitate, respectiv:

Subcomisia 1 – subcomisia pentru elaborarea de strategii, programe;

Subcomisia 2 – subcomisia pentru învățământ de specialitate și perfecționare profesională;

Subcomisia 3 – subcomisia pentru informatizare și dezvoltarea patrimoniului digital;

Subcomisia 4 – subcomisia pentru gestionarea, preservarea și valorificarea patrimoniului cultural;

Subcomisia 5 – subcomisia pentru statistică de bibliotecă;

Subcomisia 6 – subcomisia pentru legislație, norme și standarde.

Astfel, identificăm principalele axe prioritare abordate de CNB pe durata celor doi ani de funcționare:

1.Standardizare și Statistică de bibliotecă la nivel național

CNB a abordat tematica datelor statistice raportate anual de către biblioteci către Institutul Național de Statistică (INS). Comisia a considerat oportună încheierea unui parteneriat cu INS pentru a asigura vizibilitate la nivel național și a discuta implementarea unor standarde internaționale de performanță. La nivel național sunt recunoscute două standarde pentru domeniul vizat: SR ISO/TR 28118:2018 (pentru biblioteci naționale) și SR ISO 11620:2023 (pentru toate bibliotecile). Indicatorii de performanță au în vedere gradul de acoperire a producției editoriale naționale, actualitatea bibliografiei naționale, efortul de preservare a patrimoniului și angajamentul la nivel internațional.

Conform SR ISO/TR 28118:2018, indicatorii se aplică bibliotecilor naționale care au sarcini importante ce diferă de cele ale altor biblioteci, cum ar fi colectarea și preservarea patrimoniului documentar național, publicarea bibliografiei naționale, dar și coordonarea cooperării internaționale. Prin urmare, este important ca indicatorii de performanță pentru biblioteci naționale să ia în considerare teme ca:

- ☐ gradul de acoperire a producției editoriale naționale (format tipărit și electronic),
- ☐ rapiditatea (actualitatea) și completitudinea bibliografiei naționale,
- ☐ efortul de preservare a patrimoniului documentar național, și
- ☐ angajamentul bibliotecii la nivel internațional.

SR ISO 11620:2023 Informare și documentare. Indicatori de performanță pentru biblioteci a fost confirmat în patrimoniul național de standarde și ar putea fi tradus de un colectiv de specialiști.

În opinia CNB, este necesară o analiză a indicatorilor utilizabili, care să fie testați în prealabil în biblioteci. În cadrul ședințelor CNB s-a menționat faptul că managerii de bibliotecă raportează anual pe baza OMC 2799/2015 și au în vedere beneficiarii plătitori și beneficiarii neplătitori. Instituțiile de spectacole diferă substanțial de biblioteci, întrucât acestea din urmă nu vând bilete. În ceea ce privește bibliotecile din subordinea Ministerului Educației, acestea au evaluări ARACIS și ARACIP.

De asemenea, CNB a colaborat cu INS pentru reprojectarea chestionarului CULT 1, cu propuneri pentru clarificarea unor termeni și formulări, bazate pe standarde internaționale precum SR ISO 5127:2018, SR ISO 2789:2022 și SR ISO 9707:2009. Aceste demersuri au evidențiat angajamentul unei abordări metodologice riguroase în colectarea și interpretarea multi-fațetată a datelor colectate la nivel național.

În sprijinul subcomisiei, au fost prezentate informații legate de activitatea CT 229 - Biblioteconomie, informare și documentare, coordonat de către Biblioteca Națională a României, al cărui domeniu de activitate se referă la standardizarea principiilor, metodelor și aplicațiilor privind terminologia, a practicilor privind bibliotecile, centrele de documentare și informare, arhive, știința informației și editare. La nivel național sunt 48 de standarde aprobate în domeniu, informațiile actualizate se regăsesc pe pagina de web a Bibliotecii Naționale a României care coordonează activitatea de standardizare. Comitetul tehnic 229 – Biblioteconomie. Informare și documentare

asigură elaborarea și punerea în aplicare a standardelor ce determină unitatea națională în domeniu și are ca obiective elaborarea documentelor normative naționale, examinarea documentelor normative de standardizare în vigoare (modificare, revizuire, confirmare, anulare), examinarea standardelor europene și internaționale în vederea posibilității preluării lor în calitate de standarde naționale sau armonizării standardelor naționale cu ele, colaborarea la lucrările de standardizare în domeniu, asigurarea informațiilor referitoare la procesul de standardizare în domeniu. Din păcate, toate drepturile cu referire la standarde sunt cedate către ASRO. Standardizarea bibliotecilor migrează mai mult către domeniul IT, fapt care certifică evoluția profesiei.

2. Biblioteca Digitală a României (CULTURALIA)

O ședință a fost alocată pentru o prezentare detaliată a platformei Culturalia, de către domnul Dan Matei (din partea Institutului Național al Patrimoniului). Platforma, care cuprinde 640.000 de resurse digitale (dintre care 210.000 în format text), are drept obiectiv crearea unui catalog partajat național care să includă resurse culturale (imagine, text, audio-video, 3D, fișiere de autoritate) din biblioteci, arhive și muzee. Deși platforma realizează o punte către Europeana, comisia a identificat o serie de necesități urgente: îmbunătățirea interfețelor, unificarea fișierelor de autoritate și a vedelor din tezaur, precum și lipsa mentenanței și a catalogatorilor pentru evoluții ulterioare. În august, a fost discutată dezvoltarea unei aplicații pentru regăsirea descrierilor din baza de date CIP (catalogarea înainte de publicare, gestionată de către Biblioteca Națională a României) și importarea acestora.

3. Patrimoniul cultural și bibliotecile ecleziastice

O inițiativă semnificativă a CNB, derulată în premieră, a fost cercetarea sistematică a bibliotecilor ecleziastice din România. Comisia a elaborat un chestionar destinat colectării de date cu privire la starea colecțiilor speciale, dotările cu echipamente informatice și metodele de organizare și valorificare a fondurilor. Investigația a fost extinsă către bisericile greco-catolice, romano-catolice, reformate, comunități evreiești și biserica ortodoxă de rit vechi. S-a menționat faptul că Episcopia Romano-catolică din Alba și-a digitizat arhivele în proporție de 70%. Rezultatul cercetării se va finaliza pe parcursul anului 2026.

În cadrul subcomisiei de specialitate a fost elaborată și avizată Procedura de clasare a documentelor, disponibilă pe pagina de web a CNB.

4.Învățământul de specialitate și perfecționarea profesională

Planul subcomisiei pentru învățământ de specialitate și perfecționare profesională a avut în vedere: maparea programelor universitare de studiu în domeniul biblioteconomiei și științelor informării din România, la toate nivelele; evidențierea cursurilor de formare continuă și perfecționare derulate la nivel național prin asociațiile de profil și instituțiile bibliotecare acreditate; analiza ediției Nomenclatorului domeniilor și al specializărilor/ programelor de studii universitare/structurii instituțiilor de învățământ superior pentru anul universitar 2024—2025) și clarificarea privind apartenența domeniului SID; analizarea comparativă a planurilor de învățământ ale programelor de specialitate; derularea unei prospecții privind angajarea absolvenților din domeniul SID; identificarea furnizorilor de formare profesională / unităților de învățământ postliceal din România, care derulează programe de calificare pentru bibliotecarii cu studii medii; actualizarea standardului ocupațional pentru Bibliotecar (studii medii), printr-o colaborare între asociațiile profesionale și Biblioteca Națională a României; monitorizarea inserției în biblioteci și centre de documentare a absolvenților programelor de specialitate biblioteconomică / SID; propuneri de actualizare și uniformizare a conținutului planurilor de învățământ de specialitate, în acord cu tendințele actuale; inițierea de programe postuniversitare de perfecționare aprofundată; formarea de cunoștințe și competențe transversale, în mod special de cultură media și informațională; realizarea unei analize a calificărilor obținute de studenții de la studiile din domeniul științelor informării și documentării.

Cu privire la maparea și analiza programelor universitare în domeniul biblioteconomiei și științelor informării. CNB a identificat patru centre universitare principale: București, Cluj, Sibiu și Timișoara, oferind programe la toate nivelele (licență, masterat, doctorat, postuniversitar). Au fost constatate evoluții semnificative, spre exemplu trecerea de la discipline obligatorii la abordări centrate pe competențe și rezultate, în conformitate cu standardele ARACIS 2020. Menționat a fost exemplul Danemarcei, unde licența a fost abandonată în favoarea studiilor masterale și doctorale. Subcomisia pentru învățământ de specialitate și perfecționare profesională a elaborat și trimis către toate bibliotecile din sistem un chestionar privind funcțiile ocupate în biblioteci în corelație cu sistemul standardizat de codificare numerică, elaborat de Ministerul Muncii, care clasifică toate ocupațiile din economie.

Raportul asupra stării sistemului de pregătire profesională a inclus identificarea furnizorilor de formare, respectiv: Asociația Bibliotecarilor din România (ABR), Asociația Națională a

Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice (ANBPR), Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală (INCFC), Casele Corpului Didactic și diverse firme private. S-a constatat existența a 23 de programe de perfecționare (nu de calificare), structurate pe competențe și tipuri de formare, acoperind teme precum tehnici pedagogice în CDI, managementul centrelor de documentare, marketing educațional, și educație pentru comunicare media.

Cu privire la formele de instruire existente în prezent în biblioteci, CNB menționează finanțările reduse.

Centrul de Formare și Dezvoltare Profesională al ANBPR (CFDP), în buna tradiție a formării specialiștilor din domeniul info-documentar, oferă programe acreditate de perfecționare și specializare profesională în biblioteconomie și științele informării, cursuri de specializare a personalului în domeniile managementului și tehnologiilor informației, comunicării, al marketingului serviciilor și produselor de bibliotecă.

Asociația Bibliotecarilor din România (ABR) organizează cursuri de formare continuă, în regim online, susținute de către specialiști din bibliotecile românești. Cursurile se adresează membrilor activi ai ABR. Este nevoie de noi cursuri, adaptate evoluției tehnologice, în acord cu standardele internaționale, axate pe inteligența artificială, cybersecurity etc.

Se menționează faptul că în cadrul CCD-urilor se realizează cursuri de perfecționare avizate de către Ministerul Educației. Acestea depind de specialiștii disponibili și se organizează cu precădere în format online.

CNB consideră utilă o platformă online care să înglobeze tipurile de cursuri necesare.

Din punct de vedere legislativ, formarea profesională este reglementată de Codul muncii, Hotărârea de Guvern nr. 522/ 08.05.2003 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 129/ 2000 privind formarea profesională a adulților, Ordonanța Guvernului nr. 129/ 31.08.2000 privind formarea profesională a adulților, republicată

Codul muncii prevede la art. 193 tipologia formării profesionale care se poate realiza prin următoarele forme:

- a) participarea la cursuri organizate de către angajator sau de către furnizorii de servicii de formare profesională din țară sau din străinătate;
- b) stagii de adaptare profesională la cerințele postului și ale locului de muncă;
- c) stagii de practică și specializare în țară și în străinătate;

- d) ucenicie organizată la locul de muncă;
- e) formare individualizată;
- f) alte forme de pregătire convenite între angajator și salariat.

Cu privire la obligativitatea programelor de formare profesională, art. 194 precizează faptul că:

(1) Angajatorii au obligația de a asigura participarea la programe de formare profesională pentru toți salariații, după cum urmează:

- a) cel puțin o dată la 2 ani, dacă au cel puțin 21 de salariați;
- b) cel puțin o dată la 3 ani, dacă au sub 21 de salariați.

(2) Cheltuielile cu participarea la programele de formare profesională, asigurată în condițiile alin. (1), se suportă de către angajatori.

Conform Codului Muncii, programele de formare profesională pot fi realizate prin participarea la:

- Cursuri organizate de angajator sau alți furnizori de servicii de formare profesională atât în țară, cât și în străinătate;
- Stagii de practică și specializare (în țară și în străinătate);
- Stagii de adaptare profesională la cerințele postului și ale locului de muncă;
- Stagii de ucenicie la locul de muncă.

De asemenea, angajații pot participa și la diferite programe individuale de formare profesională, programe de training, coaching sau mentorat, conferințe, activități de cercetare, voluntariat, diferite competiții profesionale, webinarii sau programe de internship.

Hotărârea de Guvern nr. 522/ 08.05.2003 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 129/ 2000 privind formarea profesională a adulților precizează faptul că formarea profesională, organizată de către angajatori, se finalizează cu certificatele de absolvire prevăzute la art. 21 alin. (3) din ordonanță.

Prin noțiunea de "alte forme de pregătire profesională", prevăzută la art. 10 alin. (3) lit. d) din ordonanță, se înțelege:

- a) instruire sau experiență practică dobândită la locul de muncă;
- b) schimb de experiență;
- c) ateliere de lucru;
- d) autoinstruirea, inclusiv prin învățare la distanță;
- e) învățarea asistată de calculator;

f) participarea la conferințe, prelegeri, seminare.

În ceea ce privește Ordonanța Guvernului nr. 129/ 31.08.2000 privind formarea profesională a adulților, republicată, formele de realizare a formării profesionale a adulților sunt:

- a) cursuri organizate de furnizorii de formare profesională;
- b) cursuri organizate de angajatori în cadrul unităților proprii;
- c) stagii de practică și specializare în unități din țară sau din străinătate;
- d) alte forme de pregătire profesională.

Federația Internațională a Asociațiilor și Instituțiilor de Bibliotecă (IFLA) – prin Secțiunea „Continuing Professional Development and Workplace Learning (CPDWL)” - a solicitat o situație a sistemului de învățământ de specialitate pentru a întocmi un raport detaliat. CNB sprijină aceste demersuri pentru o radiografie reală a domeniului și un posibil schimb de bune practici.

Imperativul ca asociațiile și instituțiile bibliotecare să fie „organizații de învățare” este subliniat de numeroasele cerințe impuse celor din domeniul bibliotecar și al profesiilor din domeniul informației: noi evoluții și tendințe în tehnologia informației și comunicațiilor, așteptări mai mari de la utilizatori, cerințele angajatorilor și managerilor bibliotecilor și organizațiilor de servicii informaționale, concurența din partea profesioniștilor din domeniul informației din industria informației în sens larg.

5.Starea bibliotecilor din sistemul național: Raportul pentru anul 2023

Raportul privind starea bibliotecilor din 2023, prezentat în iulie, a dezvăluit o situație complexă. Declinul numeric și funcțional a fost evidențiat: pierderea a 566 de unități în perioada 2020-2023, cu impact sever asupra bibliotecilor publice comunale și școlare. Închiderea bibliotecilor, în special în mediul rural, a creat probleme majore de acces la cultură și educație, biblioteca fiind adesea singura instituție culturală din comunitate. Totodată, au fost identificate evoluții pozitive: creștere cu 2,4% a numărului de utilizatori activi și cu 3,2% a volumelor eliberate. Cu toate acestea, persistă probleme structurale: scăderea fondului de carte (-0,7%), reducerea achizițiilor de carte nouă (-6,1%), dezechilibre semnificative între mediul urban și rural, și nivel foarte scăzut de achiziții în bibliotecile rurale.

Situația resurselor umane a relevat îmbătrânire demografică, feminizare a profesiei și concentrare urbană a personalului calificat, cu doar 28% din personalul de specialitate lucrând în mediul rural.

Fenomenul de „digital divide” între urban și rural s-a accentuat, impunând nevoia de intervenții strategice în digitalizare, formare profesională și modernizare a infrastructurii.

Conform indicatorilor IFLA/UNESCO, sistemul național deține un fond de documente îmbătrânit, mult peste media recomandată, conturând un **proces de deteriorare a infrastructurii culturale de bază, în special la nivel local.**

Raportul este disponibil pe pagina de web a CNB.

6. Aplicații și modernizări tehnologice

CNB a concentrat eforturi pentru a analiza nivelul și gradul de automatizare și digitizare a bibliotecilor din sistem. În acest sens a fost elaborat și discutat în cadrul ședințelor un chestionar specific care va fi diseminat în anul 2026 către toate bibliotecile din țară. Subcomisia pentru informatizare și-a propus prelucrarea datelor până în iulie 2026, urmând să realizeze o bază de date cu instituțiile care digitizează și să creeze instrumente de regăsire a descrierilor bibliografice.

7. Aspecte juridice și administrative

CNB s-a implicat activ în procesele legislative. Legea bibliotecilor a fost în dezbatere la Comisia de cultură a Camerei Deputaților, cu CNB responsabilă de formularea punctelor de vedere pe marginea proiectului de Ordonanță de urgență pentru modificarea Ordonanței de Urgență Nr. 189/2008.

CNB a elaborat, de asemenea, Norme privind înființarea bibliotecilor de drept public sau privat cu acces public, care cuprinde cerințe specifice legate de resurse informaționale, resurse umane, spații, servicii pentru utilizatori și cerințe de informatizare/digitizare.

CNB a primit o solicitare de înființare a unei biblioteci private, respectiv Grafoart, către care a transmis metodologia și pașii de urmat.

8. Concluzii

CNB s-a dovedit a fi o structura activă și implicată în transformarea domeniului bibliotecar din România. Deși sistemul de biblioteci din România se confruntă cu provocări semnificative – declin numeric, deteriorare infrastructurii, inegalități regional-urbane, îmbătrânire resurselor umane – comisia a demonstrat, în analizele și demersurile sale, o abordare multidimensională prin: consolidarea standardelor internaționale, digitalizare și accesibilitate, îmbunătățire a formării profesionale și angajament în procesele de reformă legislativă. Succesul acestor inițiative va depinde de implementarea consecventă, resurse adecvate și o colaborare susținută între actorii sistemului.